

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
імені В.М. Корецького

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту держави і права
імені В.М. Корецького НАН України
академік НАПрН України
О.В. Скрипнюк 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Правова політологія

підготовки здобувачів вищої освіти
на третьому (освітньо-науковому) рівні

на здобуття ступеня: **доктор філософії (PhD)**

за спеціальністю: **052 – ПОЛІТОЛОГІЯ**

галузі знань: **05 – СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ**

Розглянуто та затверджено
на засіданні Вченої ради
Інституту
від 7 липеня 2022 р.
протокол № 9

КИЇВ – 2022

Розробники:

Стойко О. М., доктор політичних наук

Ходаківський М. Д., кандидат політичних наук

Робочу програму навчальної дисципліни «Правова політологія» розглянуто і затверджено на засіданні відділу правових проблем політології протокол № 5 від 30 червня 2022 р.

Погоджено

Гарант освітньо-наукової програми д.політ.н. О. В. Кукуруз

Завідувач відділу д.політ.н., проф. І. О. Кресіна

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
Повна офіційна назва наукової установи	Інститут держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України
Повна назва навчальної дисципліни	Правова політологія
Повна назва структурного підрозділу	відділ правових проблем політології
Викладач	Стойко О. М., д.політ.н., Ходаківський М. Д., к.політ.н.
Рівень вищої освіти	НРК України – 8 рівень, FQ-EHEA – третій цикл, EQF-LLL – 8 рівень
Форма навчання	денна/заочна
Передумови для вивчення дисципліни	наявність освітнього ступеня магістр (ОКР-спеціаліст)
Рік, та семестр вивчення навчальної дисципліни	2-ий рік підготовки, 3 семестр
Мова викладання, навчання, оцінювання	Українська
Місце навчальної дисципліни в освітньо-науковій програмі	обов'язковий компонент ОНП, цикл – загальної підготовки, (ОК-4)
Обсяг навчальної дисципліни	4 кредити ЄКТС/120 год., у тому числі, аудиторних занять: лекції – 16 год, семінарські заняття – 14 год. Самостійна робота – 90 год.
Форма поточного та підсумкового контролю	Екзамен
Інструменти, обладнання та програмне забезпечення	Підручник, монографії, статті у фахових виданнях, інтернет-ресурси, правова база.
Електронна адреса відділу/ номер телефону	polit@ln.ua +38 044 279 73 96

2. Мета навчальної дисципліни полягає у підготовці висококваліфікованого, високоосвіченого спеціаліста, рівень знань, умінь, навичок і участі якого відповідає вимогам сучасного демократичного суспільства. Правова політологія покликана сприяти формуванню політико-правової компетентності особистості, що передбачає вироблення системи логічно завершених політико-правових знань, адекватних їм умінь і навичок громадсько-політичної діяльності. Також дисципліна передбачає удосконалення знань аспірантів про загальні закономірності виникнення, розвитку та перебігу політико-правових процесів, формування теоретико-методологічної основи для майбутніх наукових досліджень та їх використання при написанні дисертаційної роботи.

3. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

1) знання понятійно-категоріального апарата, отримані в результаті вивчення дисциплін «Політологія», «Історія держави і права», «Теорія держави і права», «Історія політичних і правових вчень», «Конституційне право».

2) володіння навичками пошуку, обробки, аналізу та узагальнення інформації з різних джерел.

3) володіння навичками політичного прогнозування, стратегічного, лінійного (логічного), нелінійного (парадоксального) мислення.

4) володіння навичками опрацювання законодавчої бази України, зарубіжних держав та актів міжнародного права.

4. Анотація навчальної дисципліни.

У ході вивчення дисципліни «Правова політологія» формуються базові, концептуальні підвалини правової політології (знання про політико-правову сферу буття, особливості її розвитку, історію, теорію правової політології, закономірності, сферу політико-правових відносин, правову політику) та напрацьовуються аспірантами компетенції їх застосовування для аналізу/коригування політико-правових феноменів та правової політики.

5. Завдання (навчальні цілі) дисципліни: інтеграція і систематизація знань про політико-правову сферу буття; набуття знань про історію, теорію, підвалини і закономірності правової політології та застосування їх для аналізу/коригування практичної політики; удосконалення знань аспірантів про загальні закономірності виникнення, розвитку та перебігу політико-правових відносин; удосконалення вмінь застосовувати набуті під час курсу знання для пояснення політико-правових відносин, які спостерігаються в Україні, здійснення їх аналізу за допомогою сучасної методології правової політології; застосування теорії правової політології для розуміння політико-правових відносин; удосконалення і систематизація знань про методологію політико-правових досліджень; формування вмінь використання систематизованих знань та теоретико-методологічних основ при написанні дисертації.

6. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1 - знати; 2 - вміти; 3 - комунікація; 4 - автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	Знати визначальні принципи пізнання політико-правової дійсності, об'єкт, предмет завдання і функції правової політології, понятійно-категоріальний апарат, основні наукові підходи і методи дослідження політико-правових процесів	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Доповіді та наукові роботи, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів)	10%

1.2.	Знати концепції й моделі взаємодії політики і права, причини та наслідки їх взаємовпливу, основні характеристики політико-правової системи суспільства	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів)</i>	5%
1.3.	Знати функціональні можливості, засоби та механізми держави у формуванні та здійсненні правової політики	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів)</i>	5%
1.4.	Знати правові форми політичного представництва, правові форми участі громадян в управлінні суспільними справами, роль виборів у процесі функціонування політико-правової системи	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів)</i>	5%
2.1.	Вміти визначати основні принципи та механізми управління суспільством на сучасному етапі, аналізувати інститути політико-правової системи під кутом зору виконання їх функцій	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів)</i>	10%
2.2.	Вміти виявляти ключові засоби впливу держави на формування та здійснення правової політики у відповідь на внутрішні потреби та зовнішні виклики, рівень впливу громадян на політичні рішення влади	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів)</i>	5%
2.3.	Вміти розробляти практичні рекомендації щодо вдосконалення політико-правової системи суспільства	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів)</i>	5%
2.4.	Вміти обґрунтовувати засоби і механізми політичної участі в сучасних умовах, у тому числі політичну участь в умовах е-демократії	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів)</i>	5%
3.1.	Опановувати наукову термінологію, що застосовується в аналітичних дослідженнях та дискурсивних практиках	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів)</i>	10%
3.2.	Налагоджувати контакти з дослідниками політико-правових аспектів життєдіяльності суспільства	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Доповіді та наукові роботи, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів)</i>	5%

3.3.	Встановлювати зв'язки із суб'єктами практичного реформування інститутів і механізмів політичної системи України	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Доповіді та наукові роботи, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів)	5%
3.4.	Осмислювати зарубіжний досвід здійснення правової політики на основі участі в міжнародних наукових форумах	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Доповіді та наукові роботи, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів)	5%
4.1.	Постійно підтверджувати можливості генерувати нові ідеї, формувати концептуальні підходи щодо вдосконалення існуючих теоретичних моделей і практик правової політики	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Доповіді та наукові роботи, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів)	10%
4.2.	Здатність застосовувати новітні інформаційні та комунікаційні технології у з'ясуванні стану і напрямів розвитку політико-правової системи України	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Доповіді та наукові роботи, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів)	5%
4.3.	Демонструвати спроможності проведення самостійних досліджень на основі поєднання загальнонаукових та спеціальних методів	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Доповіді та наукові роботи, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів)	5%
4.4.	Здатність розробляти та втілювати наукові проекти з урахуванням стратегічних завдань розвитку політико-правової системи України	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Доповіді та наукові роботи, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів)	5%

7. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)															
	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	4.4
ПРН-1 Знати основні концептуальні підходи до розуміння політики, права, держави; демонструвати системний науковий світогляд та політичний і правовий кругозір.	+	+	+	+					+				+			
ПРН-2 Критично оцінювати нові тенденції розвитку політологічних і правових знань, їх потенціал та значення для сучасного державотворення.	+	+		+	+		+	+	+	+		+	+			+
ПРН-3 Самостійно формулювати робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які розширюватимуть і поглиблюватимуть стан наукових досліджень в	+	+				+	+	+					+		+	+

сферах політики і права.																								
ПРН-4. Вміти формувати методологічну базу власного наукового дослідження, застосовуючи нові дослідницькі позиції	+	+								+									+	+	+			
ПРН-5 Формулювати переконливі аргументи на підтвердження наукових гіпотез, висновків, рекомендацій	+	+	+	+				+	+										+	+	+	+		
ПРН-6 Генерувати нові наукові ідеї щодо розуміння політики і права, визначення їх основних практичних проблем, шляхів їх усунення та підвищення їх позитивного впливу на державотворення	+	+	+	+	+	+	+	+												+	+	+	+	
ПРН-7 Володіти іноземною мовою на рівні достатньому для читання і написання наукового тексту, що включає політологічну і юридичну термінологію; для представлення доповідей та спілкування на національних і міжнародних наукових заходах																								
ПРН-8 Використовувати новітні інформаційні та комунікаційні технології для отримання достовірної інформації про політичні процеси та інститути, що відбуваються в Україні та світі; для здійснення постійного моніторингу досліджуваних політико-правових явищ; для порівняння політичних документів і правових актів України та зарубіжних країн.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН-9 Застосовувати отримані знання у науково-дослідній та експертній діяльності, в процесі консультування представників органів державної влади та місцевого самоврядування	+	+	+	+	+	+	+	+				+								+	+	+	+	
ПРН-10 Викладати навчальні дисципліни у ЗВО, застосовуючи сучасну методологію, новітні інформаційні й комунікаційні технології	+	+										+	+									+	+	+
ПРН-11 Ініціювати, організувати та проводити науково-практичні політико-правові заходи; вміти визначати і залучати до таких заходів осіб, які є фахівцями в обраній тематиці; модерувати секційні засідання таких заходів												+	+	+	+	+	+	+						
ПРН-12 Дотримуватися етичних норм діяльності, прийнятих науковою, політологічною і юридичною спільнотами, з урахуванням міжнародного досвіду спілкування; здійснювати особистісний вибір у морально-ціннісних ситуаціях, що виникають у професійній сфері діяльності																								
ПРН-13. Бути здатними до постійного самовдосконалення і саморозвитку; усвідомлювати наслідки результатів наукової, політичної та юридичної діяльності для держави та суспільства																								

8. Форми оцінювання аспірантів

Система оцінювання знань аспірантів з кожної дисципліни включає поточний (у випадку визначення лише одного модуля), модульний та семестровий контроль знань, оцінювання результатів практики.

– *Поточний контроль* здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять.

– *Модульний контроль* проводиться з урахуванням даних поточного контролю за

відповідний модуль і має на меті оцінку результатів знань аспіранта після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

– *Семестровий контроль* проводиться у формі екзамену чи заліку, визначених робочим навчальним планом у терміни, передбачені графіком навчального процесу.

На початку вивчення відповідної дисципліни аспіранта повідомляють про наявність робочої навчальної програми, про кількість змістових модулів, зміст, форми проведення поточного (модульного) контролю та критерії їх оцінювання. При **поточному** контролі *оцінці підлягають*: рівень знань, умінь і навичок аспірантів, продемонстрований у відповідях і виступах; активність при обговоренні питань; результати виконання тестів тощо (максимальний бал – 60).

Аспірант, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю (не склав ЗМ), має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Аспіранту, який не набрав прохідного мінімуму, за дозволом викладача, надається можливість здачі пройденого матеріалу для отримання необхідної кількості балів з поточного контролю шляхом виконання спеціальних тестів/контрольної роботи підвищеної складності, за виконання яких можна набрати до 40 балів. У випадку проведення поточного контролю комісією складність тестових чи контрольних завдань може бути підвищена і оцінюється до 50 балів.

Аспірант не допускається до складання іспиту, якщо кількість балів, одержаних за змістові модулі (поточний контроль) упродовж семестру разом з максимально можливою кількістю балів, набраних на екзамені, в сумі не перевищуватиме 49 балів.

Семестровий контроль у формі екзамену – підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається з урахуванням балів, отриманих під час екзамену (максимальний бал – 40) , та балів – за змістові модулі (загальна сума балів, яку набрав аспірант за семестр). У відомості обліку успішності з навчальної дисципліни проставляються зведені дані за 100-бальною шкалою, за національною шкалою («відмінно» ,«добре», «задовільно», «незадовільно») та за шкалою ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

Таблиця відповідності шкали оцінювання

Оцінка за 100-бальною шкалою Інституту	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення
90 – 100	відмінно	A	Аспірант повністю оволодів програмою навчальної дисципліни, вільно оперує категоріальним апаратом; дає послідовні, чіткі і логічно побудовані відповіді на основні та додаткові питання; демонструє обізнаність з усіма поняттями, фактами, термінами; аргументовано використовує їх, уміє застосовувати матеріал для винесення власних суджень.
80 – 89	добре	B	Аспірант достатньо повно оволодів програмою навчальної дисципліни, проте у відповідях допускає несуттєві неточності; з незначними помилками демонструє розуміння основоположних теорій і фактів та вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними; вільно оперує

			понятійним апаратом з несуттєвими неточностями.
65 – 79		С	Аспірант в цілому оволодів програмою навчальної дисципліни, проте при викладенні деяких питань (усно чи письмово) не вистачає достатньої глибини аргументації при оцінці наукових фактів, процесів, явищ, подій; оперує понятійним апаратом, допускаючи окремі неточності.
55 – 64	задовільно	Д	Аспірант не в повному обсязі оволодів програмою навчальної дисципліни; матеріал викладає без глибокого осмислення, аналізу, порівняння та узагальнення. Фрагментарно, поверхнево (без аргументації та обґрунтування) викладає матеріал при усних або письмових відповідях.
50 – 54		Е	Аспірант показує мінімально достатній рівень знань з дисципліни. У відповідях (усних чи письмових) допускає суттєві помилки та не може критично оцінити наукові факти, явища, події.
35 – 49	незадовільно	FX	Аспірант не володіє програмою навчальної дисципліни; дає неправильну або поверхневу відповідь, яка свідчить про неусвідомленість і нерозуміння поставленого завдання.
1 – 34	неприйнятно	F	Аспірант показує неприйнятний рівень володіння програмою навчальної дисципліни.

Екзамен вважається не зданим, якщо сумарна кількість балів з дисципліни **не перевищує 49 балів**.

– підсумкове оцінювання: екзамен

	ЗМ 1	ЗМ 2	Екзамен	Підсумкова оцінка
Максимум	15	45	40	100

9. Структура навчальної дисципліни.

Тематичний план лекцій, семінарських занять та самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна Робота
Змістовий модуль 1. ПРАВОВА ПОЛІТОЛОГІЯ: ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА			
Тема 1. Правова політологія як наука і навчальна дисципліна. Методологія пізнання політико-правової дійсності.	2		12
Тема 2. Взаємодія політики і права як основа правової політології. Світова та вітчизняна наукова думка про взаємовплив політики і права.	2	2	12
<i>Всього</i>	4	2	24
Змістовий модуль 2. ПРАВОВА ПОЛІТОЛОГІЯ: ОСОБЛИВА ЧАСТИНА			
Тема 3. Політична влада. Правова політика	2	2	12
Тема 4. Політичне право	2	2	10
Тема 5. Суб'єкти і об'єкти політики і права. Держава як політико-правовий інститут.	2	2	12
Тема 6. Політико-правова система. Політичні режими.	2	2	10
Тема 7. Політична участь. Політичні партії і партійні системи. Політичне представництво і виборче право.	2	2	12
Тема 8. Політико-правове прогнозування	2	2	10
<i>Всього</i>	12	12	66
<i>Разом</i>	16	14	90

ПЛАН ЛЕКЦІЙ, СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ АСПІРАНТІВ

Змістовий модуль 1. ПРАВОВА ПОЛІТОЛОГІЯ: ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема 1. Правова політологія як наука і навчальна дисципліна. Методологія пізнання політико-правової дійсності. (14 год.)

Лекція 1. (2 год.)

1. Визначальні принципи пізнання політико-правової дійсності.
2. Об'єкт, предмет, завдання і функції правової політології.
3. Історія становлення правової політології.
4. Становлення правової політології в Україні.
5. Основні наукові підходи і методи дослідження політико-правових процесів

Питання для самостійної роботи (12 год.)

1. У чому полягають завдання правової політології?
2. Які чинники вплинули на формування правової політології в Україні?
3. Які основні підходи до розуміння предмета правової політології?
4. Охарактеризуйте аксіологічні аспекти правової політології.
5. Проаналізуйте дихотомію «традиція–сучасність» в контексті застосування принципу історизму при вивченні політико-правових процесів і сформулюйте основні суперечності, що виникають внаслідок поєднання вищезазначених сутностей.

6. Охарактеризуйте критерії ефективності державного управління та спробуйте визначити, порушення яких із них визначально впливає на неналежне забезпечення політико-правових реформ у сучасній Україні.

7. У чому полягають основні відмінності теоретичних і прикладних політико-правових досліджень?

8. Який зв'язок існує між застосуванням принципів політико-правових досліджень та виробленням державної стратегії?

9. У дослідженні яких проблем, що стосуються політико-правового реформування українського суспільства, доцільне застосування міждисциплінарного підходу?

10. Наведіть приклади держав перехідного типу в межах різних історичних періодів та спробуйте визначити загальні закономірності їх функціонування.

11. Проаналізуйте основні аргументи щодо застосування синергетичного підходу в соціально-гуманітарних науках.

12. Наведіть приклади застосування порівняльного політико-правового аналізу в дослідженні відповідних явищ, процесів, інститутів і механізмів.

13. У чому полягає принципова відмінність між правовими нормами і політико-правовими цінностями?

Тема 2. Взаємодія політики і права як основа правової політології. Світова та вітчизняна наукова думка про взаємовплив політики і права. (16 год.)

Лекція 1. (2 год.)

1. Поняття «політика», «право», «взаємодія політики і права».
2. Осмислення взаємовпливу політики і права в зарубіжній науці

Семінарське заняття. (2 год.)

1. Практичні аспекти взаємодії політики і права в Україні.
2. Проблема взаємозв'язку політики і права в працях українських учених

Питання для самостійної роботи (10 год.)

1. Поясніть причини існування плюралізму в розумінні політики і права.
2. Вкажіть відмінності у тлумаченні терміна «політика» залежно від його англійських відповідників – politics, policy, polity.

3. Опишіть особливості трьох типів праворозуміння – природно-правового, позитивістського та соціологічного.

4. Розкрийте сутність аксіологічного підходу до розуміння політики і права.

5. Обґрунтуйте важливість комплексного дослідження політики і права, їх взаємодії.

6. Дайте визначення поняття «взаємодія політики і права», назвіть структуру цього явища.

7. Які види взаємодії політики і права можуть існувати, від чого/кого залежить поява певного виду?

8. Розкрийте сутність поняття «політична доцільність» та його роль у правотворенні й правозастосуванні.

9. Розкрийте зміст термінів, що відображають негативні прояви взаємодії політики і права в Україні – уявний конституціоналізм, політична імітація, політична мімікрія, правовий ідеалізм, правовий нігілізм.

10. Які наукові розробки (наявні й потенційні) здатні покращити взаємодію політики і права в напрямі забезпечення суспільних інтересів?

11. Дайте визначення політики і права, наведені зарубіжними і українськими мислителями за допомогою аксіологічного підходу.

12. Назвіть причини, які, на думку мислителів, вказують на необхідність існування і дотримання законів у суспільстві.

13. Опишіть розуміння мислителями природного, божественного і людського права.

14. Визначте риси законотворців, які суттєво (позитивно або негативно) впливають на закони в країні.

15. Вкажіть цінності, важливі для формування політики і права в різні епохи в різних країнах.

16. Проаналізуйте розуміння категорії «справедливість» в історії політичних і правових учень та визначте її роль в державотворчих і правотворчих процесах.

17. Назвіть спільні цілі й функції політики і права, виокремлені в працях зарубіжних і українських вчених.

18. Опишіть відомі в науковій літературі види взаємозв'язку між політикою і правом.

19. Визначте залежність практики формування політики і права від розуміння цих явищ у теорії.

20. Назвіть підходи і методи, які вчені рекомендують використовувати у дослідженнях взаємозв'язку між політикою і правом.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 1.

1. Об'єкт та предмет правової політології.
2. Завдання правової політології.
3. Функції правової політології.
4. Становлення правової політології в Україні.
5. Категорія «право» в політичній науці.
6. Категорія «політика» в правознавстві.
7. Взаємодія політики і права в суспільному житті.
8. Взаємовплив політики і права в політико-правовому процесі.
9. Гносеологічний принцип пізнання політико-правової дійсності.
10. Принцип системності в процесі пізнання політико-правової дійсності.
11. Принцип історизму в процесі пізнання політико-правової дійсності.
12. Принцип ефективності в процесі пізнання політико-правової дійсності.
13. Принцип взаємозалежності теорії і практики в процесі пізнання політико-правової дійсності.
14. Принцип альтернативності в процесі пізнання політико-правової дійсності.
15. Міждисциплінарний підхід в дослідженні політико-правових процесів.
16. Структурно-функціональний підхід в дослідженні політико-правових процесів.

17. Синергетичний підхід в дослідженні політико-правових процесів.
18. Політико-правовий аналіз в дослідженні політико-правових процесів.
19. Аксіологічний метод в дослідженні політико-правових процесів.
20. Метод спостереження в дослідженні політико-правових процесів.

ЗАВДАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ 1.

1. Визначте предмет правової політології.
2. Назвіть та опишіть завдання правової політології.
3. Назвіть та опишіть функції правової політології.
4. Проаналізуйте відомі наукові підходи до визначення поняття «право».
5. Проаналізуйте відомі наукові підходи до визначення поняття «політика».
6. Наведіть приклади взаємовпливу права та політики в сучасній історії України.
7. Поясніть відмінності у тлумаченні терміна «політика» залежно від його англійських відповідників – politics, policy, polity.
8. Охарактеризуйте визначальні принципи пізнання політико-правової дійсності.
9. Перерахуйте основні методи дослідження політико-правових процесів.
10. Обґрунтуйте роль політики і права в суспільному розвитку.

Змістовий модуль 2 ПРАВОВА ПОЛІТОЛОГІЯ: ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 3. Політична влада. Правова політика. (16 год.)

Лекція 1. (2 год.)

1. Влада як головна ознака та специфічний засіб політики.
2. Еволюція політичного: від примусу до управління (урядування).
3. Правотворча діяльність держави

Семінарське заняття. (2 год.)

1. Принцип поділу влади та політика.
2. Правова політика як різновид державної політики.
3. Правові засади політики: принципи, напрями, різновиди.

Питання для самостійної роботи (12 год.)

1. Поясніть чи може влада бути неполітичною і якщо так, то чим вона відрізняється від політичної влади?
2. Розкрийте співвідношення понять «політична влада» і «державна влада».
3. Назвіть джерела формування політичної влади в Україні.
4. Обґрунтуйте, чи функціонує в Україні ефективний механізм стримувань і противаг. Які шляхи вдосконалення цього механізму Ви бачите?
5. Які, на Вашу думку, види легітимності влади переважають в Україні?
6. Поясніть, чи належать органи місцевого самоврядування до державних органів.
7. Визначте місце парламенту в політичній системі.
8. Обґрунтуйте можливість існування двопалатного парламенту в унітарній державі.
9. Чи належить судова влада до політичної системи? Обґрунтуйте відповідь.
10. Чи є виконання державно-управлінських функцій формою здійснення політичної влади?
11. Коли і за яких обставин виникає політика?
12. Поясніть, чи будь-яка державна політика є правовою.
13. Визначте відмінності правової політики від інших видів державної політики.
14. Розкрийте співвідношення понять «державне управління» та «державна політика».
15. Конституція це правовий, політичний чи політико-правовий документ? Наведіть аргументи на користь одного із визначень.
16. Які з органів державної влади виконують функцію правотлумачення? Чому їх перелік є обмеженим?

17. Чи можна вважати процес ухвалення нормативного акту з економічних питань проявом правової політики.

18. Яка політика є пріоритетною для соціальної держави: правова чи соціальна?

19. Визначте та дайте характеристику суб'єктам правотворення.

Тема 4. Політичне право. (14 год.)

Лекція 1. (2 год.)

1. Формування і еволюція концепту «політичне право».

2. Співвідношення та взаємодія політичного і конституційного права

Семінарське заняття. (2 год.)

1. Особливості застосування політичного права в сучасних умовах.

Питання для самостійної роботи (10 год.)

1. Яке місце займає політичне право у системі політичної науки?

2. Як співвідносяться між собою правова політологія та політичне право?

3. Яку роль відіграє політичне право у пізнанні таких явищ, як право, влада, політика та держава?

4. Назвіть основні ціннісні засади політичного права

5. Які основні концепції політичного права Ви знаєте?

6. Які доктринальні джерела політичного права Ви знаєте?

7. Які причини та наслідки політизації права? Відповідь обґрунтуйте з позиції теорії політичного права.

8. Чи можна говорити про людяновимірність права, політики і влади? Як це проявляється в умовах різних політичних режимів? Відповідь обґрунтуйте з позиції теорії політичного права.

9. Як співвідносяться між собою політичне право та конституційне право? Як це проявляється в умовах різних політичних режимів?

10. Яку роль відіграє вивчення політичного права у процесі професійної підготовки фахівців політико-правового профілю?

Тема 5. Суб'єкти і об'єкти політики і права. Держава як політико-правовий інститут. (16 год.)

Лекція 1. (2 год.)

1. Класифікація суб'єктів та об'єктів політики і права.

2. Характер взаємовідносин між суб'єктами політики і права.

3. Сутність, ознаки та функції держави

Семінарське заняття. (2 год.)

1. Первинні суб'єкти політики і права.

2. Вторинні суб'єкти політики і права.

3. Форма державного правління.

4. Форма державного устрою.

Питання для самостійної роботи (12 год.)

1. Якими мотивами керуються первинні та вторинні суб'єкти політики і права?

2. Соціальні рухи – первинні чи вторинні суб'єкти політики і права, у чому полягає їх відмінність від громадських організацій та політичних партій?

3. Як впливає політичний режим на взаємодію між суб'єктами політики і права?

4. Які переваги і недоліки громадівського та державницького підходів до розуміння місцевого самоврядування?

5. Чи доцільним є правове регулювання діяльності лобістів та політичної опозиції?

6. У чому полягає сутність держави як політико-правового інституту?

7. Чим відрізняються визначення держави у різних теоріях і концепціях.

8. Які теорія держави Вам більше імпонує і чому?

9. У чому полягають відмінності держави від інших інститутів політико-правової системи?

10. Охарактеризуйте атрибути та ознаки держава.
11. Які ознаки держави видаються Вам основними? Доповніть їх перелік на основі вивчення додаткової літератури.
12. Назвіть основні критерії типологізації функцій держави.
13. В чому полягає відмінність зовнішніх функцій від глобальних функцій держави?
14. Охарактеризуйте політико-правову функцію держави.
15. Яким чином форма держави співвідноситься із формою правління?
16. У чому полягають відмінності між республікою і монархією?
17. Проаналізуйте переваги і недоліки республіки і монархії.
18. Які причини виникнення нетипових форм правління?
19. Назвіть переваги та недоліки парламентської, президентської та змішаної форм правління.
20. Яка форма правління, на Вашу думку, краще відповідає призначенню правової держави?
21. Під дією яких чинників можлива еволюція форми правління?
22. Яка форма правління, на Вашу думку, найбільше підходить Україні на сучасному етапі розвитку?
23. Як змінювалися призначення та функції держави в ході історичного розвитку?
24. Охарактеризуйте державний устрій України та проблеми, асоційовані з його трансформацією.
25. У чому полягають переваги та недоліки унітарної та федеративної форм державного устрою? Яка форма більше підходить Україні і чому?
26. В чому полягає головна відмінність між симетричними і асиметричними федераціями?
27. Порівняйте основні типології федеративної форми державного устрою та їх критерії.
28. Конфедерація – це форма державного устрою чи міждержавне об'єднання? Обґрунтуйте.
29. Чим відрізняється характер взаємодії політики і права у федераціях від унітарних держав?
30. Яка, на вашу думку, найбільш стабільна форма державного устрою? Яка – найбільш перспективна з урахуванням трансформації держави та її призначення в сучасному світі?

Тема 6. Політико-правова система. Політичні режими. (14 год.)

Лекція 1. (2 год.)

1. Політична і правова підсистеми політико-правової системи.
2. Структура, компоненти та функції політико-правової системи

Семінарське заняття. (2 год.)

1. Політичні й правові передумови виникнення політичних режимів.
2. Ознаки й особливості політичних режимів.
3. Правовий вимір політичних режимів.
4. Політико-правові механізми трансформації політичних режимів.

Питання для самостійної роботи (10 год.)

1. Охарактеризуйте значення системного підходу в правовій політології.
2. До якого типу систем належать політична та правова системи?
3. Дайте визначення системи, політичної системи, правової системи та їх основних характеристик.
4. Окресліть взаємодію політичної та правової підсистем.
5. Яким є місце держави у політико-правовій системі?
6. Проаналізуйте закономірності розвитку політичних систем, які з них є найважливішими? Запропонуйте власні закономірності на основі вивчення додаткової літератури.
7. Чи доцільно, на Вашу думку, об'єднання політичної і правової систем у межах єдиної політико-правової системи?
8. Обґрунтуйте підстави і чинники функціонування єдиної політико-правової системи.

9. Які ознаки політичної і правової систем свідчать на користь структурування політико-правової системи?

10. Які аргументи, на вашу думку, проти синтезу політичної та правової системи в політико-правову?

11. Виконайте порівняльний аналіз моделей політичної системи Д. Істона, Г. Алмонда і К. Дойча. В чому полягають принципові відмінності між цими моделями?

12. Які переваги теорії систем як методологічного інструментарію над синергетикою в ході дослідження політико-правової сфери?

13. На основі вивчення додаткової літератури запропонуйте власні зміни та доповнення до визначення політико-правової системи.

14. Які два засадничі чинники характеризують «ідеальну» демократію?

15. Які риси є спільними, а які відмінними у демократичному й тоталітарному режимах?

16. Чи залежить економічна модель держави від політичного режиму? Капіталістична економіка існує лише в демократіях?

17. Які основні відмінні риси авторитаризму?

18. Які умови є сприятливими для гібридизації політичних режимів?

Тема 7. Політична участь. Політичні партії і партійні системи. Політичне представництво і виборче право. (16 год.)

Лекція 1. (2 год.)

1. Поняття політичної участі.

2. Поняття партійної системи. Класифікація та консолідація партійних систем.

3. Поняття політичного представництва.

4. Поняття і види виборчих систем

Семінарське заняття. (2 год.)

1. Електоральна, протестна, дискурсивна політична участь, політична участь в умовах е-демократії.

2. Правова інституціоналізація політичних партій. Еволюція партійної системи в Україні.

3. Характер мандата члена парламенту та принципи виборчого права.

4. Правове забезпечення виборчого процесу в Україні

Питання для самостійної роботи (12 год.)

1. Проаналізуйте еволюцію змісту категорії політична участь в політичній науці.

2. Які особливості визначення сутності політичного протесту характерні для західної політичної науки?

3. Визначте основні характеристики електоральної участі як моделі політичної участі громадян України.

4. Яка залежність між протестною політичною участю та характеристиками інституту політичної опозиції?

5. Означте принципи використання дискурсивної політичної участі.

6. Які варіанти діалогу можуть формуватися в системі влада – громадяни?

7. Яким є нормативно-правове регулювання участі громадян України у процесах вироблення політики.

8. Які перспективи широкого використання основних форм е-участі громадянами України?

9. Якою, на Вашу думку, має бути оптимальна кількість політичних партій в Україні?

10. Як ступінь децентралізації впливає на партійну систему країни?

11. Які чинники сприятимуть консолідації партійної системи України в майбутньому?

12. Наскільки ефективним є державне фінансування партій в Україні?

13. В якому напрямі слід удосконалювати партійне законодавство України?

14. Чим зумовлена доцільність проведення парламентських та місцевих виборів за різними виборчими системами?

15. В якому напрямі можна вдосконалювати виборче законодавство України?

16. Як вплинули сучасні інформаційно-комунікаційні технології на виборчий процес?
17. Чи залежить вплив політичних партій на виборче законодавство від рівня демократичного розвитку країни?

Тема 8. Політико-правове прогнозування. (14 год.)

Лекція 1. (2 год.)

1. Теорія і практика прогнозування політико-правових явищ і процесів.
2. Основні напрями прогнозування політико-правового розвитку

Семінарське заняття. (2 год.)

1. Методи і алгоритм прогнозування у політико-правовій сфері

Питання для самостійної роботи (10 год.)

1. У чому полягають суть, особливості й завдання політико-правового прогнозування?
2. Співставте основні характеристики теоретико-пізнавальної і управлінської орієнтацій політико-правового прогнозування.
3. Проаналізуйте подібні та відмінні особливості здійснення короткотермінового і стратегічного прогнозувань.
4. Якими чинниками зумовлена методологічна різноманітність політико-правового прогнозування?
5. Від чого залежить вибір методів дослідження конкретних проблем?
6. Сформулюйте основні вимоги до документа, створеного за результатами дослідження конкретної політико-правової проблеми.
7. Застосувавши метод побудови сценаріїв, спробуйте розробити кілька альтернативних варіантів розвитку подій в Україні у поточному році.
8. Проаналізуйте пріоритетні напрями вдосконалення правової політики в Україні.
9. Додайте до наведених у даному розділі декілька напрямів прогнозування політико-правового розвитку.
10. Спробуйте сформулювати перспективи політико-правового розвитку України до 2030 р.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 2.

1. Визначення влади в науковій літературі.
2. Теорії влади в суспільно-політичній думці.
3. Наукові підходи до визначення влади.
4. Типи легітимності влади.
5. Форми влади.
6. Законодавча влада в політико-правовій системі.
7. Виконавча влада в політико-правовій системі.
8. Судова влада в політико-правовій системі.
9. Влада як основний інструмент управління суспільством.
10. Правова політика як різновид державної політики.
11. Принципи правової політики.
12. Напрями правової політики.
13. Різновиди правової політики.
14. Правотворчість в суспільному житті.
15. Політичне право: теорія і практика.
16. Застосування політичного права в сучасних умовах.
17. Співвідношення політичного і конституційного права.
18. Людина як первинний суб'єкт політики.
19. Народ як первинний суб'єкт політики.
20. Держава як вторинний суб'єкт політики.
21. Громадянське суспільство як вторинний суб'єкт політики.

22. Громадські об'єднання як вторинний суб'єкт політики.
23. Політична підсистема політико-правової системи.
24. Правова підсистема політико-правової системи.
25. Структура політико-правової системи.
26. Функції політико-правової системи..
27. Функції держави.
28. Форма державного правління.
29. Форма державного устрою.
30. Ознаки класифікації політичних режимів.
31. Правовий вимір демократичного політичного режиму.
32. Правові ознаки авторитарного політичного режиму.
33. Поняття політичної участі.
34. Електоральна політична участь.
35. Протестна політична участь.
36. Дискурсивна політична участь.
37. Політична участь в умовах е-демократії.
38. Поняття політичної партії
39. Функції політичної партії.
40. Поняття партійної системи.
41. Класифікація партійних систем.
42. Поняття політичного представництва.
43. Види виборчих систем.
44. Правове забезпечення виборчого процесу в Україні.
45. Основні інструменти прогностики.
46. Юридичне (правове) прогнозування.
47. Види прогнозів за проблемно-цільовим критерієм.
48. Види прогнозів за характером здійснення.
49. Методи прогнозування у політико-правовій сфері.
50. Алгоритм прогнозування у політико-правовій сфері.

ЗАВДАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ 2.

1. Поясніть яким чином влада є засобом політики.
2. Опишіть політичні аспекти діяльності законодавчої влади.
3. Опишіть політичні аспекти діяльності виконавчої влади.
4. Опишіть політичні аспекти діяльності судової влади.
5. Опишіть політичні аспекти діяльності органів місцевого самоврядування
6. Охарактеризуйте англосаксонську модель місцевого самоврядування.
7. Охарактеризуйте континентальну (французьку) модель місцевого самоврядування.
8. Опишіть еволюцію застосування політичної влади в управлінні суспільством
9. Назвіть та охарактеризуйте основні форми правової політики.
10. Складіть план законодавчої діяльності Верховної Ради України на наступний рік.
11. Обґрунтуйте віднесення релігійних організацій до первинних суб'єктів політики
12. Поясніть, що означає динамічна система взаємовідносин між суб'єктами політики.
13. Доведіть необхідність правового регулювання лобістської діяльності.
14. Проаналізуйте відмінності політичної та правової відповідальності.
15. Визначте місце правової політики в структурі політико-правової системи.
16. Назвіть правові механізми трансформації політичних режимів.
17. Визначте відмінності в дискурсивній та електоральній політичній участі.
18. Обґрунтуйте небезпеки втручання в політико-правовий процес в умовах е-демократії.
19. Наведіть відмінності у функціонуванні однопартійної, двопартійної та багатопартійної системи в політико-правовій системі.

20. Як ви розумієте принцип факультативного голосування під час здійснення волевиявлення.

10. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Батанова Н. М. Генезис та концептуалізація політичного права. *Держава і право*. Сер. Політичні науки. 2019. Вип. 86. С. 306–317.
2. Висоцький О.Ю. Політична влада в Україні: проблеми легітимації та модернізації. Донецьк: Інновація, 2012. 130 с.
3. Горбатенко В.П. Принципи політико-правових досліджень. *Правова держава*. 2020. Вип. 31. С. 452–461.
4. Держава і громадянське суспільство в Україні: проблеми взаємодії: монографія / за ред. І.О. Кресіної. Київ: Логос, 2007. 316 с.
5. Зварич Р.В. Проблеми трансформації регулятивної функції права: ретроспективний та перспективний аналіз: монографія. Івано-Франківськ: Симфонія Форте, 2018.
6. Кафарський В.І. Право і політика в українському конституціоналізмі: монографія. Івано-Франківськ, 2020. 256 с.
7. Кресіна І. О. До питання про предмет правової політології. *Правова держава*: 2005. Вип. 16. С. 517–525.
8. Кресіна І. О., Сотник А. Л. Правова політологія: проблеми наукової інституціоналізації. *Правова держава*. 2014. Вип. 25. С. 291–309.
9. Кресіна І., Перегуда Є., Коваленко А. До питання про предмет правової політології. *Правова держава*. 2005. Вип. 16. С. 518–519.
10. Кресіна І.О. До питання про предметне поле і методологічні засади правової політології. *Правова держава*. 2020. Вип. 31. С. 435–445.
11. Кресіна І.О. Політика і право: проблеми співвідношення. *Правова держава*. 2003. Вип. 14. С. 467–472.
12. Кресіна І.О., Коваленко А.А., Стойко О.М., Кресін О.В. Громадський контроль діяльності органів публічної влади: наукова записка. Київ: Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2013. 120 с.
13. Кукуруз О. В. Взаємодія політики і права у процесі суспільної трансформації в Україні та Республіці Польща. Київ: Видавництво «ФОРМ-Подолін І.В.», 2020. 368 с.
14. Пархоменко Н. М. Теоретичні і практичні виміри ефективності законодавчої влади в Україні (окремі аспекти). *Судова апеляція*. 2019. № 2(55).
15. Перегуда Є.В. Виконавча влада України. Політико-правові аспекти модернізації: монографія. Київ: Логос, 2013. 408 с.
16. Політика, право і влада в світлі правової політології: монографія / кол. авт.: за ред. І.О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2022. 370 с.
17. Порівняльне правознавство. Порівняльна політологія: бібліографічний покажчик. Київ: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2002. 312 с.
18. Правова політологія. Академічний курс: підручник / за ред. І.О. Кресіної. Київ : Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2021. 480 с.
19. Правова політологія: проблеми концептуалізації та інституціоналізації: монографія / Батанова Н., Горбатенко В., Коваленко А., Кресіна І., Кукуруз О., Сотник А., Стойко О., Тарасюк В., Хомаківський М., Явір В. Київ. Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2019. 288 с.
20. Правові засади адміністративно-територіального устрою України: монографія / за ред. І.О. Кресіної. Київ: Логос, 2013. 296 с.
21. Риндюк В. І. Проблеми законодавчої техніки в Україні: теорія та практика: монографія. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2012.

22. Сотник А. До питання про ідейно-теоретичні засади правової політології як нового напрямку наукових досліджень. *Держава і право*. 2012. Вип. 56. С. 661–665.
23. Старосольський В. Й. Держава і політичне право. В 2-х ч. Київ: Логос Україна, 2017. Ч. 1. 592 с.; Ч. 2. 472 с.
24. Явір В.А. Правова політологія як постнекласична дослідницька парадигма. *Правова держава*. 2020. Вип. 31. С. 461–469.
25. Яровенко Л. Становлення політичного права: загальнотеоретичний аналіз. *Юридичний вісник*. 2010. № 1. С. 4–7.
26. Caldeira G. A., Kelemen D. R., Whittington K. E. *The Oxford Handbook of Law and Politics*. Oxford: Oxford University Press, 2010. 832 p.
27. Friedman B. The History of the Countermajoritarian Difficulty. Part Four: Law's Politics. *University of Pennsylvania Law Review*. 2000. Vol. 148. P. 971–1064.
28. Gallagher M., Mitchell P. *The Politics of Electoral Systems*. New York: Oxford University Press, 2005. 662 p.
29. *Politics of law and legal policy: between modern and post-modern jurisprudence* / edited by T. Biernat, M. Zirk-Sadowski. Warszawa: Oficyna a Wolters Kluwer business, 2008.
30. *The Handbook of Electoral System Choice* / Colomer J. (ed.). London: Palgrave-Macmillan, 2004. 564 p.

Інформаційні ресурси в мережі Internet:

1. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Президент України. URL: <http://www.president.gov.ua>
3. Конституційний Суд України. URL: <http://www.ccu.gov.ua/>
4. Офіційний вісник України. Щотижневий збірник актів законодавства, внесених до Єдиного державного реєстру. URL: <http://www.gdo.kicv.ua/>